

Міністерство аграрної політики та продовольства України

Український інститут експертизи сортів рослин

МЕТОДИКА
проведення ділянкового (ґрунтового)
сортного контролю та лабораторного
сортного контролю
(третє видання)

Вінниця
ТОВ «ТВОРИ»
2022

Затверджено:
наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України
від 14 лютого 2022 року № 85

Рецензенти:

Черчель В. Ю. – доктор с.-г. наук, член-кореспондент НААН України, директор ДУ Інституту зернових культур НААН України;
Файт В. І. – доктор біологічних наук, член-кореспондент НААН України, заступник директора з наукової роботи Селекційно-генетичного інституту Національного центру насінництва та сортовивчення;
Вишневський В. В. – кандидат с.-г. наук, завідувач відділом насінництва Селекційно-генетичного інституту Національного центру насінництва та сортовивчення.

Методику проведення ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю підготували: д. с.-г. н., с. н. с. Лещук Н. В.; к. с.-г. н. Ткачик С. О.; к. с.-г. н., с. н. с. Гринів С. М.; к. с.-г. н. Костенко Н. П.; Грюнвальд Н. В., Український інститут експертизи сортів рослин.

М 54   Методика проведення ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2022. – 43 с.

ISBN   Методика проведення ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю розкриває гармонізовані методи ідентифікації сортів рослин, які забезпечують встановлення відповідності рослин сорту контрольної проби насіння відповідної партії, підготовленої для реалізації і рослин стандартної проби, ріст і розвиток яких відбувався в однакових умовах досліджень.

Видання розраховане на виробників насіння (суб'єкти господарювання різних форм власності), наукових працівників, фахівців сільського господарства та спеціалістів з експертизи сортів рослин і сортової сертифікації.

Зміст

1. Загальні положення	4
2. Дослідження на контрольних ділянках	5
3. Відбір проб насіння	7
4. Агротехнічні вимоги	8
5. Методика закладки дослідів та проведення досліджень	9
6. Результати досліджень на контрольних ділянках	11
Список літературних джерел	13
Додаток 1	14
Додаток 2	23
Додаток 3, 4, 5	25
Додаток 6, 7	26
Додаток 8	27
Додаток 9, 10	28
Додаток 11	29
Додаток 12	30
Додаток 13	31
Додаток 14	38
Додаток 15, 16	39
Додаток 17, 18, 19	40
Додаток 20, 21	41
Додаток 22	42

Методика проведення ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю

1. Загальні положення

Методика проведення ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю (далі – Методика) призначена для опису методів, які використовують для встановлення ідентичності сорту та сортової чистоти.

Цю Методику розроблено для забезпечення комплексу заходів з проведення ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю з метою імплементації положень Схем сортової сертифікації насіння Організації економічного співробітництва та розвитку, призначеного для міжнародної торгівлі, які переглянуті та схвалені рішенням Ради ОЕСР С (2000) 146 від 28 вересня 2000 року.

Метою проведення ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю є встановлення достовірності сортової чистоти відповідного сорту (гібриду, лінії) на всіх етапах розмноження його насіння для надання гарантії його якості. На різних етапах виробництва насіння проводять перевірки для виявлення можливих механічних домішок, мутацій, небажаних спонтанних перехресних запилен та інших явищ, які впливають на погіршення якості насіння.

При проведенні ділянкового (ґрунтового) сортового контролю здійснюють ідентифікацію та порівняння морфологічних ознак вегетативних і генеративних органів рослин сорту на ділянках контрольного і стандартного зразків у відповідні фенологічні фази росту та розвитку в польових та лабораторних умовах, відповідно до Методик проведення експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність та стабільність для відповідного ботанічного таксону. Кількість нетипових рослин на контрольній ділянці визначають для встановлення сортової чистоти, норми якої передбачені чинними Методиками з польового інспектування для відповідного ботанічного таксону та даною Методикою.

Для встановлення ідентичності сорту та сортової чистоти застосовують визнані на міжнародному рівні біохімічні і молекулярні методи ідентифікації, а саме: електрофорез запасних білків і ферментів та полімеразну ланцюгову реакцію (ПЛР) із використанням ДНК маркерів.

У цій Методиці терміни вживаються у таких значеннях:

- ідентифікація – встановлення належності рослин до певного сорту на основі характерних морфологічних та/або генетичних ознак;

- орган із сертифікації – орган оцінки відповідності, що належить до сфери управління Міністерства аграрної політики та продовольства України, уповноважений на видачу сертифікатів;
- партія насіння – певна кількість однорідного за якістю насіння одного ботанічного таксону, сорту, категорії, одного року врожаю;
- позасезонний контроль (*Off-season control*) – дослідження рослин на контрольних ділянках, яке проводять у кліматичних умовах іншого регіону чи у спорудах закритого ґрунту, не чекаючи завершення наступного сезону вирощування;
- попередній контроль (*Pre-control*) – спостереження, яке вважається передуючим ділянковому (ґрунтовому) сортовому контролю та лабораторному сортовому контролю, відбувається одночасно з вирощуванням урожаю насіння наступного покоління;
- сортова чистота – відношення кількості рослин (частин рослин/насіння) основного сорту до загальної кількості розвинених рослин/насіння відповідного ботанічного таксону;
- стандартна проба (стандартний зразок) – проба насіння, яку Уповноважена установа, що проводить ділянковий (ґрунтовий) сортовий контроль та лабораторний сортовий контроль, використовує для встановлення відповідності рослин контрольної проби;
- страхова проба – проба насіння, яку виділяють із середньої проби з метою нетривалого зберігання (2 роки) у сховищі пункту дослідження та яка в подальшому може бути використана як стандартний зразок, що репрезентує добазове насіння для ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про насіння і садивний матеріал», «Про охорону прав на сорти рослин».

У цій Методиці вживаються скорочення, що мають такі значення:

ДН – добазове насіння;

БН – базове насіння;

СН – сертифіковане насіння;

F₁ – насіння першого покоління гібриду;

ПЛР – полімеразна ланцюгова реакція;

ДНК – дезоксирибонуклеїнова кислота.

Перелік ботанічних таксонів, на які поширюється ця Методика встановлений додатками 1-8 цієї Методици.

2. Дослідження на контрольних ділянках

Встановлення відповідності зразка насіння контрольної проби стандартній проводять методом візуального порівняння рослин на контрольній ділянці, засіяній зразком насіння, що репрезентує партію насіння, з рослинами на ділянці стандартного зразка з врахуванням офіційного опису сорту, за яким була здійснена державна реєстрація.

Для встановлення ідентичності та чистоти сорту проводять дослідження на контрольних ділянках, які включають різні типи контролю: *Pre-control*; *Post-control*; *Off-season control*.

Для насіння категорій ДН, БН ділянковий (ґрунтовий) сортовий контроль та лабораторний сортовий контроль проводять в обсязі 100 відсотків, починаючи з генерації розсадників розмноження другого року. Відсоток насіння категорії СН сортів рослин та гібридів першого покоління, що проходять ділянковий (ґрунтовий) сортовий контроль та лабораторний сортовий контроль, визначає орган сертифікації в установленому порядку.

Pre-control застосовують для різного роду перевірки наступної генерації насіння ДН, БН. Результати ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю партії ДН вважають попереднім ділянковим (ґрунтовим) сортовим та лабораторним сортовим контролем для БН, одержаного з відповідної партії ДН, і враховують як результати такого контролю.

Для одержання F_1 ведеться насінництво з вирощування їх складових компонентів: самозапильних ліній, гібридів як батьківських компонентів, аналогів-відновлювачів фертильності, стерильних аналогів і аналогів-закріплювачів стерильності. Завдання попереднього контролю полягає в перевірці сортової типовості самозапильних ліній, батьківських компонентів, а також ступеня стерильності їх стерильних аналогів.

Під час розмноження партії насіння, з метою отримання наступних генерацій, з контрольної ділянки отримують важливу інформацію щодо ідентичності та якості насіння перед або в той час, коли наступні насінневі посіви готові до польового оцінювання. Під час проведення попереднього контролю дослідження відбувається одночасно з вирощуванням насіння наступного покоління. Саме такий контроль є важливим етапом розмноження насіння та сертифікації, оскільки він може встановити недоліки сортової чистоти шляхом візуальної фіксації нетипових рослин на контрольних ділянках та ділянках гібридизації.

Результати з ділянки попереднього контролю ліній, які є компонентами простих і складних гібридів, мають відповідати результатам польового оцінювання ділянок гібридизації. Нетипова ознака може бути виявлена на рослинах контрольної ділянки попереднього контролю, яку можна спостерігати тільки у відповідну фенологічну фазу росту і розвитку рослин.

Контрольні ділянки попереднього контролю забезпечують переваги: період спостереження охоплює період від появи сходів до повної стиглості; порівняння проводяться зі стандартним зразком; порівняння також проводять з партіями насіння одного сорту цієї або попередніх генерацій; один експерт робить висновки з усіх контрольних ділянок для всіх сортів і категорій, що забезпечує гармонізований підхід і стандартизацію запису показників; використовують негативні результати

досліджень на ділянці попереднього контролю під час бракування насінневих посівів, сівбу яких проведено з однієї партії насіння.

Проведення попереднього контролю дозволяє органу із сертифікації в поточний рік співставити результати польового оцінювання, попереднього контролю ліній та ділянкового (грунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю гібридів першого покоління. Попередній сортовий контроль передбачає встановлення ідентичності сорту та сортової чистоти альтернативними методами ідентифікації за результатами молекулярно-генетичного аналізу, електрофорезу запасних білків і ферментів та ПЛР із використанням ДНК маркерів.

Post-control проводять для сортів (гібридів і ліній) усіх видів, які включено до Насінневих схем ОЕСР.

Для сертифікованого насіння, яке призначається для подальшого розмноження, контрольна ділянка може виконувати дві функції:

- контроль сортових якостей насіння з останнього врожаю;
- попередній контроль насінницьких посівів для наступного врожаю.

Спостереження за проявом морфологічних ознак рослин на контрольних ділянках має підтвердити сортову ідентичність рослин на ділянках стандартного зразка та опису морфологічних ознак сорту, за яким проведена державна реєстрація.

Off-season control застосовують, щоб отримати результати спостережень на контрольних ділянках, не чекаючи кінця наступного сезону вирощування. Дослідження на контрольних ділянках попереднього і ділянкового (грунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю проводять у регіоні, який розташований в іншій півкулі або в спорудах з регульованим мікрокліматом. Таким чином, якість базового насіння, батьківських компонентів гібриду і некомерціалізованих запасів насіння може бути встановлена до настання строків сівби.

3. Відбір проб насіння

З кожної сформованої партії насіння та садивного матеріалу аудитором із сертифікації (агрономом-інспектором) або за його участю відбирається проба для проведення обстеження садивного матеріалу, аналізу насіння та здійснення ділянкового (грунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю (контрольна проба насіння) і оформляється акт у трьох примірниках за формою згідно з ДСТУ 4138-2002 «Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначення якості». Перший примірник акту видається суб'єкту, другий примірник разом з пробною пробою передається до органу з оцінки відповідності для визначення посівних якостей насіння та товарних якостей садивного матеріалу, третій примірник разом з контрольною пробною пробою насіння передається уповноваженій Мінагрополітики установі для здійснення ділянкового (грунтового) сортового

го контролю та лабораторного сортового контролю (далі – Уповноважена установа). Фахівець Уповноваженої установи приймає та реєструє проби в журналі, де відмічають дату надходження проби, назву та адресу суб'єкта насінництва, назву ботанічного таксону, назву сорту, категорію насіння (ДН, БН, СН) та номер партії.

Стандартну пробу отримують зі сховища довготривалого зберігання, де зберігаються офіційні зразки (зразок насіння, який надається заявником разом із документами заявки на сорт рослин з метою державної реєстрації), або після встановлення відповідності офіційного зразка добазовому насінню виробника. Стандартну пробу використовують в якості стандарту на ділянках попереднього і ділянкового (грунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю. Сівба стандартної проби насіння для всіх видів контролю є обов'язковою. Із середньої проби насіння формують контрольну та страхову пробу насіння.

У випадку сортів-синтетиків перехреснозапильних видів і всіх гібридів, стандартний зразок формують з останньої генерації сертифікованого насіння. Для гібридів відповідних ботанічних таксонів може виникнути потреба в стандартних зразках інбредних ліній і батьківських компонентів, що є насінням категорій ДН і БН при створенні гібриду.

У випадку надходження стандартного зразка сортів з іншої країни, стандартний зразок обов'язково має бути отримано від органу із сертифікації або Компетентного органу країни-учасниці Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин, а не безпосередньо від власника майнових прав.

У разі втрати схожості насіння стандартного зразка або потреби поповнити його запас, слід подати запит до володільця майнових прав інтелектуальної власності або/та власника майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту на отримання нового зразка відповідного ботанічного таксону. Для перевірки відповідності нового насіння стандартному зразку порівняння в польових умовах проводять один вегетаційний період.

Будь-які дії щодо використання проб супроводжуються актом приймання-передачі, актом розпломбування та опломбування проб.

Всі контрольні проби після проведених досліджень утилізують.

4. Агротехнічні вимоги

Уповноважена установа, визначаючи місце проведення досліджень на контрольних ділянках всіх видів контролю, оцінює відповідність умов досліджень і території поля господарсько-організаційним, агротехнологічним та методичним вимогам. Грунт дослідної ділянки має бути однієї ґрунтової відміни, однорідний за механічним складом, агрохімічними, агрофізичними показниками. Земельна ділянка повинна бути максимально вирівняна за рельєфом і родючістю ґрунту. Для уникнення вилягання зернових

культур необхідно уникати надмірного мінерального живлення на дослідних ділянках. Також необхідно уникати неконтрольованого використання засобів захисту рослин.

Сівозміна має бути типовою для агрокліматичної зони проведення досліджень. Для планування досліджень на контрольних ділянках Уповноважена установа забезпечує дотримання ротації полів сівозміни, що запобігає ризику виникнення епіфітотій та епізоотій, вибір оптимального попередника для кожної культури з метою виключення ризику засмічення рослинами-самосівами цієї ж культури, спорідненої групи рослин або схожих груп. Агротехнічні заходи, пов'язані з оранкою, внесенням добрив під основний обробіток, а також пестицидів слід виконувати рівномірно впоперек майбутніх ділянок.

5. Методика закладки дослідів та проведення досліджень

1. Планування і розміщення ділянок.

Контрольні ділянки закладають таким чином, щоб полегшити спостереження під час проведення досліджень. Розташування ділянок з групуванням усіх зразків одного сорту в один блок забезпечує порівняння зі стандартним зразком, в тому числі і компонентів гібриду.

Для полегшення фіксування показників у середині одного сорту зразки насіння, отримані від одного виробника, висівають на сусідніх ділянках. Для забезпечення достовірності результатів досліджень на контрольній і стандартній ділянках пріоритетним є мінімальна кількість рослин на ділянці. Розміщення ділянок стандартної проби залежить від кількості контрольних проб. Ділянки стандартної та контрольних проб оформляються відповідними етикетками. На 1-10 контрольних проб використовують одну стандартну пробу. Розміщення ділянок ділянкового (ґрунтового) сортового контролю здійснюється у спосіб, визначений додатком 9 цієї Методики.

За наявними ресурсами контрольні та стандартні ділянки можуть бути продубльовані в іншій частині поля, що забезпечить уникнення ризику недостатньої кількості рослин для обліків та спостережень.

Для забезпечення вимірювання морфологічних ознак рослин деяких кормових видів трав і бобових, зокрема довжина та ширина листка, висота рослини тощо, використовують схеми поодинокого розміщення рослин на ділянках.

Ділянковий (ґрунтовий) сортовий контроль проводять впродовж одного вегетаційного періоду, в одному повторенні, в одному пункті досліджень.

2. Обліки та спостереження.

Дослідження сортів усіх ботанічних таксонів на контрольних ділянках з попереднього, ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю і позасезонного сортового контролю базуються на ознаках, включених до Методик проведення

експертизи на відмінність, однорідність та стабільність (ВОС-тест) за вимогами Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин (UPOV). Усі морфологічні ознаки (QL – якісні, QN – кількісні, PQ – псевдоякісні) поділяються на ознаки з вузькою та широкою нормою реакції.

Під час визначення сортової чистоти, стандарти відображають у відсотках від популяції, у разі труднощів з визначення популяції рослин, наприклад, види трав, як кількість на одиницю площі. Підрахунок кількості нетипових рослин на ділянці проводять для визначення ймовірності того, що партія насіння відповідає встановленим вимогам сортової чистоти.

Для обліку нетипових рослин важливо встановити причину їх походження (падалиця, механічне засмічення, генетичне розщеплення, мутація). Облік сортової чистоти або ступінь ураження збудниками хвороб насіння включає визначення рослин, що відрізняються за зовнішнім виглядом. З метою фіксування нетипових рослин використовують етикетки, маркери, кольорові стрічки та нитки.

2.1. Обліки і спостереження гібридів жита посівного (*Secale cereale* L.).

Зразок, отриманий в процесі створення кінцевого трилінійного гібриду, є сумішшю насіння гібриду та фертильного компоненту. Для визначення кількості домішок на контрольних ділянках використовують Методику проведення експертизи сортів жита посівного (*Secale cereale* L.) на відмінність, однорідність та стабільність.

З метою оцінювання рослин щодо відповідності кодової формули контрольованого сорту, крім обстеження рослин на контрольних ділянках у польових умовах, необхідно додатково проводити ідентифікацію окремих морфологічних ознак сорту в лабораторних умовах. Початкову класифікацію здійснюють на основі візуального спостереження ознак насіння (форма, розмір, кольорова орнаментация або інші фізичні параметри). Загалом у такий спосіб визначають не тільки вид, але й класифікаційну групу, і можна навіть визначити окреме насіння, яке є домішками до контрольного зразка.

Для гібридних сортів у випадку оцінки батьківських форм з чоловічою стерильністю одночасно із сортовою чистотою необхідно ретельно обстежити всі рослини на ділянці для встановлення фертильності (життєздатності пилку).

Для деяких видів рослин визначають рівень плідності сортів (наприклад, диплоїдні і тетраплоїдні сорти пажитниці багаторічної (*Lolium perenne* L.)), проводять тести на визначення вмісту ерукової кислоти та глюкозинолатів (наприклад, ріпаку (*Brassica napus* L. *oleifera*)), наявності антоціанової пігментації на колеоптилі жита посівного (*Secale cereale* L.), реакцію насіння на фенол пшениці м'якої (*Triticum aestivum* L.), додаток 10 цієї Методики.

У сортовій сертифікації для підтвердження ідентичності партій насіння застосовують біохімічні та молекулярні методи ідентифікації (електрофорез запасних білків і ферментів, полімеразна ланцю-

гова реакція з використанням ДНК маркерів). Застосування біохімічних та молекулярних методів у випадку гібридів соняшнику однорічного (*Helianthus annuus* L.), сортів і гібридів ріпаку (*Brassica napus* L. *oleifera*), кукурудзи звичайної (*Zea mays* L.) дозволяє оцінити рівень гібридності, типовості та сортової чистоти гібридів.

Показники опису морфологічних ознак та кодів їх прояву, визначені за проведення державної реєстрації сорту, під час проведення ділянкового (грунтового) сортового контролю заносять до Картки ділянкового (грунтового) сортового контролю, відповідно до форми, встановленої додатком 11 до цієї Методики, яка є невід'ємною складовою Звіту результатів досліджень з ділянкового (грунтового) сортового контролю. За умови застосування біохімічних і молекулярних методів результати досліджень заносять до Картки лабораторного сортового контролю біохімічними і молекулярними методами, відповідно до форми, встановленої додатком 12 до цієї Методики, яка є невід'ємною складовою Звіту результатів досліджень з лабораторного сортового контролю біохімічними і молекулярними методами.

6. Результати досліджень на контрольних ділянках

Результатами досліджень на контрольних ділянках є кількість допустимих нетипових рослин у вибірці. У випадку перевищення кількості нетипових рослин, встановленої додатком 13 до цієї Методики, ділянки контрольної проби бракують.

Неприйнятні значення представляють кількість нетипових рослин, які перевищують гранично допустимі межі, виявлених під час порівняльної оцінки за візуального спостереження. Кількість нетипових рослин на ділянці корелює з вибіркою зразка та площею ділянки. Малий розмір вибірки забезпечує менші значення гранично допустимих величин для стандартів сортової чистоти. Вища достовірність об'єктивності неприйнятних значень характерна для більшої вибірки. Зразок вважається невідповідним стандарту сортової чистоти і бракується, якщо кількість нетипових рослин дорівнює або перевищує граничне значення для даної вибірки. Під час визначення сортової чистоти застосовують допустимі значення нетипових рослин для різних розмірів проб і стандартів сортової чистоти, наведених в додатку 14 до цієї Методики.

Для підрахунку кількості колосів, яка має більше граничне значення використовують допустимі значення нетипових рослин для різних розмірів проб і стандартів сортової чистоти, наведених у додатку 15 до цієї Методики.

Дослідження на контрольній ділянці кормових трав, де щільність рослин на одиницю площі є високою, при застосуванні гранично допустимих значень рослин важко оцінити сортової чистоти на контрольній ділянці для рекомендованої вибірки. Для визначення кількості нетипових рослин, стандарт сортової чистоти ви-

ражено як число на одиницю площі. Для отримання інформації про рівень сортової чистоти, рекомендовано мінімальну площу досліджень не менша 5 м². Кількість нетипових рослин на контрольній ділянці кормових трав залежно від площі вибірки встановлено додатком 16 до цієї Методики.

На ділянках кукурудзи звичайної застосовують наступні стандарти сортової чистоти:

- для насіння категорії БН, мінімальна сортова чистота – 99,5% (максимум 1 нетипова рослина на 200 рослин);
- для насіння категорії СН, мінімальна сортова чистота – 99,0% (максимум 1 нетипова рослина на 100 рослини);
- для категорії насіння БН батьківських ліній гібрида, мінімальна сортова чистота – 99,9% (максимум 1 нетипова рослина на 1000 рослин).

При проведенні дослідження ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю для партій сертифікованого насіння (СН) гібридів кукурудзи застосовують наступні стандарти сортової чистоти:

- для простих гібридів, мінімальна сортова чистота – 97,0% (максимум 1 нетипова рослина на 33 рослини);
- для трилінійних, простих модифікованих та інші типів гібридів, мінімальна сортова чистота – 95,0% (максимум 1 нетипова рослина на 20 рослин).

У разі встановлення ідентичності сорту та сортової чистоти альтернативними методами ідентифікації для насіння категорії БН батьківських ліній гібрида, мінімальна сортова чистота – 96,0% (максимум 4 нетипові рослини/насінини на 100 рослин/насінин).

На контрольних ділянках ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю кукурудзи звичайної застосовують фактичний стандарт сортової чистоти залежно від розміру відповідної вибірки за показниками, визначеними додатками 17-19 до цієї Методики.

Додатково до фактичного стандарту сортової чистоти під час дослідження відповідності партії насіння ліній і гібридів кукурудзи використовують допустимі значення кількості нетипових рослин на ділянках відповідно до допустимих значень встановлених у додатках 20-22 до цієї Методики.

Допустимі значення кількості нетипових рослин можуть бути використані додатково до фактичного стандарту щодо відповідності партії насіння самозапильних ліній та гібридів встановленим вимогам сортової чистоти для різних розмірів вибірки. Застосування відхилених чисел забезпечує розрахунок поправки на похибки вибірки. Як правило, чим більша кількість рослин, які можна вирощувати на ділянках ділянкового (ґрунтового) сортового контролю, тим точнішим є показник числа нетипових рослин в оригінальній партії насіння.

Список літературних джерел

1. Про насіння і садивний матеріал. Закон України від 26.12.2002 № 411-IV: станом на 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-15> Text
2. Про затвердження Порядку проведення сертифікації, видачі та скасування сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал та форм сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2017 р. № 97: станом на 22.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/97-2017-%D0%BF#Text>
3. ДСТУ 4138–2002 Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначення якості. К: Держстандарт України, 2003. 178 с.
4. OECD schemes for the varietal certification or the control of seed moving in international tradeguidelines for control plot tests and field inspection of seed crops. Guidelines for control plot tests and field inspection of seed crops. Paris. 2019. 37 p. URL: <https://www.oecd.org/agriculture/seeds/documents/guidelines-control-plot-and-field-inspection.pdf>.
5. OECD Schemes for the Varietal Certification or the Control of Seed Moving in International Trade. Paris. 2021. 177 p. URL: [//www.oecd.org/agriculture/seeds/documents/oecd-seed-schemes-rules-and-regulations.pdf](https://www.oecd.org/agriculture/seeds/documents/oecd-seed-schemes-rules-and-regulations.pdf).
6. Ґрунтовий сортовий контроль насіння кукурудзи. Методичні рекомендації. / Укл. Є. М. Лебідь, Б. В. Дзюбецький, В. В. Мороз, Т. П. Черенкова. Дніпропетровськ, 2007. 12 с.
7. Molecular biomarker analysis – SSR analysis of maize (E): ISO/TR 17623:2015. Geneva, 2015. 6 p.
8. Molecular biomarker analysis – SSR analysis of sunflower (E): ISO/TR 17622:2015. Geneva, 2015. 6 p.
9. ДСТУ 6068–2008 Насіння соняшнику. Сортові та посівні якості. Технічні умови. К: Держспоживстандарт України, 2009. 7 с.

Додаток 1
 До Методики проведення
 ділянкового (грунтового) сортового контролю
 та лабораторного сортового контролю

Насіннєва схема ОЕСР: кормові трави і бобові види

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Злакові	Poaceae	[Gramineae]
Житняк гребінчастий	<i>Agropyron cristatum</i> (L.) Gaertn.	Fairyway crested wheatgrass
Житняк пустельний	<i>Agropyron desertorum</i> (Fischer ex Link) Schultes	Standard crested wheatgrass
Мітлиця собача волохата	<i>Agrostis canina</i> L. ssp. <i>Carina</i>	Velvet bent
Мітлиця собача гірська	<i>Agrostis canina</i> L. subsp. <i>Montana</i> (Hartm.) [Formerly <i>Agrostis Montana</i> Hartm]	Brown bent
Мітлиця волосовидна (М. тонка)	<i>Agrostis capillaris</i> (L.)	Browntop, Common bent
Мітлиця велетенська	<i>Agrostis gigantea</i> Roth	Redtop, Black bent
Мітлиця повзуча (М. пагононосна), включно з М. болотяною	<i>Agrostis stolonifera</i> (L.) [incl. <i>A. palustris</i> Hudson]	Creeping bent
Лисохвіст (китник) лучний	<i>Alopecurus pratensis</i> (L.)	Meadow foxtail
Бородач гвінейський, Б. Гаїв, Трава Гамба	<i>Andropogon gayanus</i> Kunth	Gamba grass
Бородач Жерара	<i>Andropogon gerardii</i> Vitman	Big bluestem
Бородач Галля, бородач трава	<i>Andropogon hallii</i> Hackel	Sand bluestem
Бородач віниківий	<i>Andropogon scoparius</i> Michaux	Little bluestem
Райграс високий	<i>Arrhenatherum elatius</i> (L.) P. Beauv. ex J.S. et K.B. Presl	Tall oatgrass, False oatgrass
Бородач повзучий (сланкий)	<i>Bothriochloa insculpta</i> (A. Rich) A. Camus	Creeping bluegrass
Бородач подірявлений	<i>Bothriochloa pertusa</i> (L.) A. Camus	
Грамова трава малоколоса, бутелоуа (бутелоу) синя	<i>Bouteloua oligostachya</i> (Nutt.) Torrey ex A. Gra	Blue grama
Брахарія сланка	<i>Brachiaria decumbens</i> Stapf	Signal grass

Продовження Додатку 1

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Брахарія повзуча (повзуча сигнальна трава), коронива трава	<i>Brachiaria humidicola</i> (Rendle) Schweick.	Koronivia grass
Стоколос польовий (Кострець польовий)	<i>Bromus arvensis</i> (L.)	Field brome
Стоколос Біберштейна (Кострець Біберштейна)	<i>Bromus biebersteini</i> (Roem et Schult.)	Meadow brome grass
Стоколос кілястий (Кострець кілястий)	<i>Bromus carinatus</i> Hook et Arn	Califomia brome
Стоколос послаблюючий (проносний) (Кострець послаблюючий)	<i>Bromus catharticus</i> Vahl	Rescue grass Prairie grass
Стоколос прямий (Кострець прямий)	<i>Bromus erectus</i> Hudson	Erect brome
Стоколос безостий (Кострець безостий)	<i>Bromus inermis</i> Leysser	Smooth brome
Стоколос західний (Кострець західний)	<i>Bromus marginatus</i>	Mountain brome, Western bromegrass
Стоколос ситкінський (Кострець західний)	<i>Bromus sitchensis</i> Trin.	Alaska brome
Стоколос тичинковий, включно з С. вальдівським (Кострець тичинковий, включно з К. вальдівським)	<i>Bromus stamineus</i> Desv. [incl. <i>B. valdivianus</i> Phil.]	Southern brome
Бухлоє, бізонова трава пальцеподібна	<i>Buchloe dactyloides</i> (Nutt.) Engelm	Buffalo grass
Ценхрус війчастий, Буйвольська трава, просо війчасте, Гострянка війчаста	<i>Cenchrus ciliaris</i> L. [<i>Pennisetum ciliare</i> (L.) Link]	Buffel grass
Хлорис гвіанський, Х. Гаєва	<i>Chloris gayana</i> Kunth	Rhodes grass
Свинорий пальчатий, Бермудська трава, Собача трава	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers	Bermuda grass
Гребінник звичайний, Г. гребінчастий	<i>Cynurus cristatus</i> (L.)	Crested dogstail
Грястиця збірна, Г. клубочкова	<i>Dactylis glomerata</i> (L.)	Cocksfoot, Orchard grass
Щучник дернистий	<i>Deschampsia cespitosa</i> (L.) P. Beauv.	Tufted hairgrass, Tussock grass
Пальчатка Смутса, П. вовновіткова	<i>Digitaria Smutsii</i> Stent	Digit grass
Ламколосник ситниковидний	<i>Elymus junceus</i> Fisher	Russian wild rye

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Пирійник ланцетоподібний	<i>Elymus lanceolatus</i> Scribn. & J.G.Sm. [Formerly <i>Agropyron dasystachyum</i> (Hooker) Scribner & Agropyron riparium Scribner et J.G.Smith	Northern wheatgrass, Streambank wheatgrass
Регнерія шорсткостеблова, Пирій безкореневий, Пирійник шорсткостебловий	<i>Elymus trachycaulus</i> (Link) Gould Ex Shinners [Formerly <i>Agropyron trachycaulum</i> (Link) Malte ex H. Lewis]	Slender wheatgrass
Пирій видовжений	<i>Elytrigia elongata</i> (Host) Nevski [Formerly <i>Agropyron elongatum</i> (Host) P. Beauv.]	Tall wheatgrass
Пирій середній, П. волосистий, П. проміжний	<i>Elytrigia intermedia</i> (Host) Nevski Subsp. <i>Intermedia</i> [Formerly <i>Agropyron trichophorum</i> (Link) K. Richter & <i>Agropyron intermedium</i> (Host) P. Beauv.]	Intermediate wheatgrass
Пирій повзучий	<i>Elytrigia repens</i> (L.) Desv.ex Nevski	Quack grass, Wheat grass, Couch grass, Scutch
Гусятник вигнутий	<i>Eragrostis curvula</i> (Schradler) Nees	Weeping lovegrass, African lovegrass
Тефф, Абісінська трава	<i>Eragrostis tef</i> (Zuccagni) Trotter	Tef, Teff, Lovegrass, Annual bunch grass, Williams lovegrass, Summer lovegrass, Abyssinian lovegrass
Еремохлоя змієхвоста, Пустельниця змієподібна	<i>Eremochloa ophiuroides</i> (Munro)	Centipede grass
Костриця очеретяна	<i>Festuca arundinacea</i> Schreber	Tall fescue
Костриця різнолиста	<i>Festuca heterophylla</i> Lam.	Shade fescue
Костриця овеча, включно з к. тонколистого, к. твердою	<i>Festuca ovina</i> (L.) [incl. <i>F. tenuifolia</i> , <i>F. duruiscula</i>]	Sheeps fescue incl. Fine leaved and hard fescue
Костриця лучна	<i>Festuca pratensis</i> Hudson (F. elatior auct.)	Meadow fescue
Костриця червона та її різновидності	<i>Festuca rubra</i> (L.) [All varieties]	Red fescue incl. Chewings fescue & Creeping red F.
Медова трава вовниста, Бухарник шерстистий	<i>Holcus lanatus</i> (L.)	Yorkshire fog

Продовження Додатку 1

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Келерія гребінчаста, Жилець великоkwітковий	<i>Koeleria macrantha</i> (Ledeb.) Schult. [<i>Koeleria Cristata</i> auct.]	Crested hairgrass
Пажитниця багатокwіткова	<i>Lolium multiflorum</i> Lam.	Italian ryegrass
Пажитниця багаторічна	<i>Lolium perenne</i> (L.)	Perennial ryegrass
Пажитниця жорстка	<i>Lolium rigidum</i> Gaud	Annual ryegrass
Пажитниця Буше	<i>Lolium X Voucheanum</i> Kunth (L. x hybridum Hausskn.)	Hybrid ryegrass
Просо різнокольорове (забарвлене), Мала бізонава трава	<i>Panicum coloratum</i> (L.)	Coloured guinea grass, Small buffalo grass
Просо гвінейське, П. найбільше, Гвінейська трава	<i>Panicum maximum</i> Jacq.	Guinea grass
Просо посівне	<i>Panicum miliaceum</i> (L.)	Common millet
Просо пругоподібне, Просо лозинове	<i>Panicum virgatum</i> (L.)	Switch grass
Пасовищик Сміта Пирій Сміта.	<i>Paspalum smithii</i> (Rydb) A. Love [Formerly <i>Agropyron smithii</i> Rydb]	Western wheatgrass
Трава Даллас, Паспалум розширений, Двоколосник розширений	<i>Paspalum dilatatum</i> Poiret	Dallisgrass, Paspalum
Бахія звичайна, Паспалум помітний, Двоколосник помічений	<i>Paspalum notatum</i> Fлэггй	Bahia grass
Паспалум складчастий, Двоколосник складчастий	<i>Paspalum plicatulum</i> Michaux	Plicatulum
Паспалум піхвовий (дворядний, приморський), Двоколосник піхвовий	<i>Paspalum vaginatum</i> O. Swartz	Seashore paspalum, Biscuit grass, Sand Knotgrass, Slitgrass, Seaside millet, Sheathed paspalum, Saltwater grass
Кікуйя, Перлове просо приховане	<i>Pennisetum clandestinum</i> Hochst. ex Chiov.	Kikuyu grass

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Пенісетум сизий, Американське або африканське просо, Перлове просо сизе	<i>Pennisetum glaucum</i> (L.) R.Br. emend Stantz	Pearl millet
Канарка водяна, включно з к. вужькокрилою, к. бульбовою	<i>Phalaris aquatica</i> (L.) [incl. <i>P. stenoptera</i> Hackel, <i>P. tuberosa</i> L.]	Harding grass, Phalaris, Bulbous canary grass
Канаркова трава очеретяна	<i>Phalaris arundinacea</i> (L.)	Reed canarygrass
Тимофіївка Бертолоні, Тимофіївка вузловата	<i>Phleum nodosum</i> L. [Formerly <i>Phleum bertolonii</i> DC.]	Timothy, Small timothy, Small cat's tail
Тимофіївка лучна	<i>Phleum pratense</i> (L.)	Timothy
Тонконіг великий,	<i>Poa ampla</i> Merr.	Big bluegrass
Тонконіг стиснутий	<i>Poa compressa</i> (L.)	Canada bluegrass, Flattened meadowgrass
Тонконіг лісовий (дібровний)	<i>Poa nemoralis</i> (L.)	Wood meadowgrass
Тонконіг болотяний	<i>Poa palustris</i> (L.)	Swamp meadowgrass, Fowl bluegrass
Тонконіг лучний	<i>Poa pratensis</i> (L.)	Smooth-stalked meadowgrass, Kentucky bluegrass
Тонконіг звичайний	<i>Poa trivialis</i> (L.)	Rough-stalked meadowgrass
Остючниця колосиста, Пирій безостий	<i>Pseudoroegneria spicata</i> (Pursh) A. Love [Formerly <i>Agropyron inerme</i> (Scribner et J.G.Smith) Rydb]	Beardless wheatgrass
Покісниця розставлена	<i>Puccinellia distans</i> (Jacq) Parl.	Weeping alkaligrass, Reflexed salt grass
Просо італійське, Мишій італійський	<i>Setaria italica</i> (L.) Beauv.	Foxtail millet
Мишій південно-африканський	<i>Setaria sphacelata</i> (Schum.) Stapf et C.E. Hubb.	Setaria, South african pigeongrass
Сорговник пониклий	<i>Sorghastrum nutans</i> (L.) Nash	Indiangrass
Ковила зеленувата	<i>Stipa viridula</i> Trin.	Green needlegrass
Трицетинник жотуватий	<i>Trisetum flavescens</i> (L.) P. Beauv.	Golden oatgrass
Урохлоя мозамбіцька, Хвостець мозамбіцький	<i>Urochloa moambicensis</i> (Hackel) Dandy	Sabi grass
Костритниця	x <i>Festulolium</i> spp.	Festulolium

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Зойсія японська	<i>Zoysia japonica</i> (Steud.)	Zoysia turfgrass, Japanese lawn grass, Korean lawn grass
Бобові	Fabaceae	[Leguminosae]
Амбач американський, Соромниця американська	<i>Aeschomene americana</i> (L.)	Joint vetch
Каюнус,	<i>Cajanus cajan</i> (L.) Millsp	Pigeon pea
Голубиний горох звичайний	<i>Centrosema pubescens</i> Benth	Centro
Центрозема опушена, Метеликовий горох опушений	<i>Chamaecrista rotundifolia</i> (Pers.) Greene [Formerly <i>Cassia rotundifolia</i> Pers.]	Round-leafed cassia
Касія круглолиста бульбочкова	<i>Cicer arietinum</i> (L.)	Chickpea
Нут звичайний, Н. баранячий, Турецький горох	<i>Galega orientalis</i> (Lam.)	Fodder galega, Goat's rue
Козлятник лікарський	<i>Glycine max</i> (L.) Merrill (<i>Soja hispida</i> Moench)	Soya bean
Соя культурна	<i>Hedysarum coronarium</i> (L.)	Sulla
Солодушка вінцевидна, С. короноподібна, увінчана	<i>Kummerowia stipulacea</i> (Maxim.) [Formerly <i>Lespedeza stipulacea</i> Maxim]	Korean lespedeza
Леспедеза трилисткова, Куммеровія прилистникова	<i>Lablab purpureus</i> (L.) Sweet	Hyacinth bean, Lablab bean
Доліхос звичайний, Лобія, Лаблаб пурпуровий, Боби пацинтові	<i>Lathyrus ciceria</i> (L.)	Dwarf chickling vetch, Red vetchling
Чина нутова	<i>Lathyrus clymenum</i> (L.)	
Чина клімен, Чина члениста	<i>Lathyrus ochrus</i> (L.) DC.	Winged vetchling
Чина вохряна (крилата), Чина жовтувата	<i>Lathyrus sativus</i> (L.)	Chickling vetch
Чина посівна	<i>Lens culinaris medikus</i> (L. esculenta Moench)	Lentil
Сочевиця харчова		

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Левкена сиза,	<i>Leucaena leucosephala</i> (Lam.) de Wit	Jumbie bean,
Біла мімоза білоголовчата		White popinac
Лядвенець рогатий	<i>Lotus corniculatus</i> (L.)	Birdsfoot trefoil
Лядвенець тонкий	<i>Lotus tenuis</i> Waldst. Et Kit. Ex Willd.	Slender birdsfoot trefoil
Лядвенець травосвинний	<i>Lotus uliginosus</i> Schk.	Greater birdsfoot trefoil
Л. багновий		
Люпин білий	<i>Lupinus albus</i> (L.)	White lupin
Люпин вузьколистий	<i>Lupinus angustifolius</i> (L.)	Blue lupin
Люпин жовтий	<i>Lupinus luteus</i> (L.)	Yellow lupin
Сіратро темно-пурпурове, Макроптіліум темно-пурпуровий квасоля темно-пурпурова	<i>Macroptilium atropurpureum</i> (DC.) Urban	Siratro
Люцерна жмелевидна	<i>Medicago lupulina</i> (L.)	Black medick trefoil
Люцерна посівна, включаючи люцерна мінливу	<i>Medicago sativa</i> (L.) [incl. <i>Medicago x varia</i> T. Martyn]	Lucerne
Буркун білий	<i>Melilotus alba</i> Medikus	White sweetclover
Буркун лікарський	<i>Melilotus officinalis</i> Lam	Yellow sweetclover
Еспарцет виколистий	<i>Onobrychis viciifolia</i> Scop. (<i>O. sativa</i> Lam.)	Sainfoin
Серадела посівна	<i>Ornithopus sativus</i> Brot.	Serradella
Квасоля золотиста, Маш, Квасоля промениста	<i>Phaseolus radiatus</i> (L.)	Mung bean
Квасоля звичайна	<i>Phaseolus vulgaris</i> (L.)	French bean, Navy bean
Торох посівний	<i>Pisum sativum</i> (L.)	Field pea
В'язіль барвистий, Сокироносця різноманітна	<i>Securigera varia</i> (L.) Lassen [Formerly <i>Coronilla varia</i> L.]	Crown vetch
Стілосантес гвінейський, Стовпчикоцвіт гвіанський	<i>Stylosanthes guianensis</i> (Aublet) Sw.	Stylo
Стілосантес гачкуватий, Стовпчикоцвіт гачкуватий	<i>Stylosanthes hamata</i> (L.) Taubert	Caribbean stylo

Продовження Додатку 1

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Стілосантес низький, Стовпчицювіт низький	<i>Stylosanthes humilis</i> Н.В.К.	Townsville stylo
Стілосантес шорсткий, Стовпчицювіт шорсткий	<i>Stylosanthes scabra</i> J. Vogel	Shrubby stylo
Конюшина олександрійська	<i>Trifolium alexandrinum</i> (L.)	Berseem clover
Конюшина Баланси	<i>Trifolium balansae</i> Boiss	Balansa clover
Конюшина східна, Конюшина волохатохвоста	<i>Trifolium dasyurum</i>	Eastern star clover
Конюшина залозиста	<i>Trifolium glanduliferum</i> (Boiss.)	Gland clover, Glandular clover
Конюшина гібридна	<i>Trifolium hybridum</i> (L.)	Alsike clover
Конюшина багряна (інкарнатна), К. м'ясо-червона	<i>Trifolium incarnatum</i> (L.)	Crimson clover
Конюшина лучна (червона), Конюшина біла (повзуча)	<i>Trifolium pratense</i> (L.) <i>Trifolium repens</i> (L.)	Red clover White clover
Конюшина перевернута (персидська), К. перевернута обернена	<i>Trifolium resupinatum</i> (L.)	Persian clover
Конюшина напівволоката кенська, К. напівволосиста	<i>Trifolium semipilosum</i> Fresn.	Kenya clover
Конюшина пухирчаста	<i>Trifolium vesiculosum</i> Savi	Arrowleaf clover
Гуньба сінна, Пажитник грецький	<i>Trigonella foenum-graecum</i> (L.)	Fenugreek
Горошок бенгальський, Вика бенгальська	<i>Vicia benghalensis</i> L.	Purple vetch
Боби кінські, Вика бобова	<i>Vicia faba</i> (L.)	Field bean
Горошок паннонський	<i>Vicia pannonica</i> Crant	Hungarian vetch
Вика паннонська	<i>Vicia sativa</i> (L.)	Common vetch, Tare
Горошок посівний (вика) Горошок волохатий	<i>Vicia villosa</i> Roth	Hairy vetch incl. Woolly-pod vetch
Вика волохата		
Квасоля кураста (адзукі), Вігна кураста	<i>Vigna angularis</i> (Willd.) Ohwi & N. Ohashi [Formerly <i>Phaseolus angularis</i> (Willd.) W. Wight]	Adzuki bean

Продовження Додатку 1

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Квасоля мунга, Урд, Маї, Вігна короткошерстиста	<i>Vigna mungo</i> (L.) Hepper [Formerly <i>Phaseolus mungo</i> L.]	Black gram/Urd
Вігна спаржева	<i>Vigna unguiculata</i> (L.) Walp.	Cow pea

Додаток 2

до Методики проведення
ділянкового (грунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

Насіннєва схема ОЕСР: хрестоцвітні та інші олійні і прядивні види

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
	Хрестоцвітні Brassicaceae	
Гірчиця сарептська	<i>Brassica juncea</i> L. Czernj. et Cosson	Brown mustard
Бруква	<i>Brassica napus</i> (L.) var. <i>Napobrassica</i> (L.) Rchb.	Swede
Ріпак (включаючи ярий і озимий типи розвитку)	<i>Brassica napus</i> (L.) var. <i>oleifera</i> Delile [Incl. former <i>Brassica Napus</i> (var. <i>oleifera</i> Subvar. <i>annua</i>) L. & <i>Brassica napus</i> (var. <i>oleifera</i> Subvar. <i>biennis</i>)]	Swede rape incl. Hungry gar kale
Гірчиця чорна	<i>Brassica nigra</i> (L.) Koch	Black mustard
Капуста листкова (декоративна)	<i>Brassica oleracea</i> (L.) var. <i>acephala</i> DC	Fodder kale
Бруква, ріпа, турнепс (включаючи капусту польову, капусту китайську, капусту пекинську)	<i>Brassica rapa</i> (L.) [incl. <i>Brassica campestris</i> (L.), <i>Brassica chinensis</i> and <i>Brassica pekinensis</i>]	Turnip incl. Summer turnip rape & Winter turnip rape
Рижій посівний	<i>Camelina sativa</i> (L.) Crantz	Gold-of-pleasure
Редька олійна	<i>Raphanus sativus</i> var. <i>oleiformis</i> Pers	Fodder radish
Гірчиця біла	<i>Sinapis alba</i> (L.)	White mustard
	Інші види Autres species	
Арахіс підземний	<i>Arachis hypogaea</i> (L.)	Groundnut, Peanut
Коноплі посівні	<i>Cannabis sativa</i> (L.)	Hemp
Сафлор красильний	<i>Carthamus tinctorius</i> (L.)	Safflower
Кмин звичайний	<i>Carum carvi</i> (L.)	Caraway
Цикорій звичайний (ц. головчастий, ц. кореневий (промисловий), ц. листовий)	<i>Cichorium intybus</i> (L.)	Chicory
Бавовник барбадоський	<i>Gossypium barbadense</i> (L.)	Cotton, Sea island cotton
Бавовник звичайний	<i>Gossypium hirsutum</i> (L.)	Cotton
Бавовник звичайний х барбадоський	<i>Gossypium hirsutum</i> X G. <i>Barbadense</i>	Hybrid cotton
Соняшник однорічний	<i>Helianthus annuus</i> (L.)	Sunflower
Льон звичайний, довгунець	<i>Linum usitatissimum</i> (L.)	Flax, Linseed

Продовження Додатку 2

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Тютюн справжній	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	Tobacco
Мак снітворний	<i>Papaver somniferum</i> (L.)	Poppy
Фацелія пижмолиста	<i>Phacelia tanacetifolia</i> Benth	California bluebell
Подорожник ланцетолистий	<i>Plantago lanceolata</i> (L.)	Ribwort plantain

Додаток 3
до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

Насіннева схема ОЕСР: зернові види

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Види вівса: Овес посівний, включно з вівсом візантійським	<i>Avena</i> spp.: <i>Avena sativa</i> L. (includes <i>A. byzantine</i>)	Oats, Red oat
Овес голозерний	<i>Avena nuda</i> L.	Small naked oat, Hulless oat
Овес щетинистий	<i>Avena strigosa</i> Schreb.	Black oat, Brostle oat
Елевсина (дагуса)	<i>Eleusine coracana</i> (L.) Gaertn	Finger millet
Гречка їстівна	<i>Fagopyrum esculentum</i> Moench	Buckwheat
Ячмінь звичайний	<i>Hordeum vulgare</i> (L.)	Barley
Рис посівний	<i>Oryza sativa</i> (L.)	Rice
Канаркова трава справжня	<i>Phalaris canariensis</i> (L.)	Canary grass
Жито посівне	<i>Secale cereale</i> (L.)	Rye
Пшениця м'яка	<i>Triticum aestivum</i> (L.) emend. Fiori et Paol	Wheat
Пшениця тверда	<i>Triticum turgidum</i> L. subsp. <i>durum</i> (Desf.) Husn.	Durum wheat
Пшениця спельта	<i>Triticum spelta</i> (L.)	Spelt wheat
Тритикале	x <i>Triticosecale</i> Wittm.	Triticale

Додаток 4
до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

Насіннева схема ОЕСР: буряк кормовий і цукровий

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Буряк кормовий	<i>Beta vulgaris</i> (L.)	Fodder
Буряк цукровий	<i>Beta vulgaris</i> L. ssp. <i>vulgaris</i> var. <i>altissima</i> Doell	Sugar beet

Додаток 5
до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

Насіннева схема ОЕСР: конюшина підземна та схожі з нею види

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Бісерула мала, Люцерна мала, Зубчатка сокироподібна	<i>Bisserula pelecinus</i> L.	Bisserula
Центрозема польова, Метеликовий горох пасовищний	<i>Centrosema pascuorum</i> C. Mart ex Benth	Centurion
Люцерна узбережна	<i>Medicago littoralis</i> Rohde ex Loisel.	Shore medic, Harbinger's medic
Люцерна круглоплода, Л. колюча, Л мурекоподібна	<i>Medicago murex</i> Willd. [M. <i>Sphaerocarpos</i> Bertol.]	Sphere medic, Sphere medick

Продовження Додатку 5

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Люцерна мінлива	<i>Medicago polymorpha</i> (L.)	Burr medic
Люцерна зморшкувата	<i>Medicago rugosa</i> Desr.	Gama medic
Люцерна щитковидна (щиткоподібна)	<i>Medicago scutellata</i> (L.) Miller	Snail medic
Люцерна італійська Л. відточена	<i>Medicago tornata</i> (L.) Mill.	Disc medic
Люцерна трибулосовидна, Л. усічена (якорцевидна)	<i>Medicago truncatula</i> Gaertn.	Barrel medic, Strong-spined medic
Серадела стиснута	<i>Ornithopus compressus</i> L.	Yellow serradella, Yellow bird's foot
Гібрид Серадели посівної з Сераделюю стиснутою	<i>Ornithopus sativus</i> Brot X o. <i>Compressus</i> (L.) Broth & Linnaeus	Hybrid serradella
Конюшина середземноморська широколиста К. піниста	<i>Trifolium spumosum</i>	Bladder clover, Bladderpod clover, Mediterranean clover
Конюшина підземна	<i>Trifolium subterraneum</i> (L.)	Subterranean clover

Додаток 6

до Методики проведення ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю

Насіннєва схема ОЕСР: кукурудза

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Кукурудза звичайна	<i>Zea mays</i> (L.)	Maize

Додаток 7

до Методики проведення ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю

Насіннєва схема ОЕСР: сорго

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Сорго звичайне (двокольорове)	<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench	Almum sorghum, Columbus grass
Сорго-суданкові гібриди	<i>Sorghum bicolor</i> X <i>S. sudanense</i>	Hybrid sorghum
Гібрид Сорго двокольорового із Сорго суданським		
Міжвидовий гібрид сорго	<i>Sorghum</i> ssp. hybrid	Sorghum hybrid
Сорго суданське	<i>Sorghum sudanense</i> Stapf	Sudan grass
Сорго багаторічне (трава Колумба), Сорго поживне	<i>Sorghum</i> x <i>Almum</i> Parodi	Almum sorghum, Columbus grass

Додаток 8
до Методики проведення
ділянкового (грунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

Насіннева схема ОЕСР: овочеві види

Українська назва	Латинська назва	Англійська назва
Бобові види		Leguminous species
Кукурудза розлусна, кукурудза цукрова	<i>Zea mays</i> (L.) ssp. <i>evarta</i> Sturt. <i>Zea mays</i> (L.) ssp. <i>saccharata</i> Sturt.	Sweet corn and popcorn
Цибуля городня	<i>Allium cepa</i> (L.)	Onion
Кервель	<i>Anthriscus cerefolium</i> (L.) Hoffm.	Chervil
Холодок лікарський (спаржа)	<i>Asparagus officinalis</i> (L.)	Asparagus
Мангольд (буряк листовий)	<i>Beta vulgaris</i> (L.) var. <i>cicla</i> (L.) Ulrich	Spinach beet
Буряк столовий	<i>Beta vulgaris</i> (L.) var. <i>rubra</i> (L.)	Red beet
Ріпа	<i>Brassica rapa</i> (L.) var. <i>rapa</i> (L.) Thell	Turnip
Кавун звичайний	<i>Citrullus lanatus</i> (Thumb) Mansf.	Watermelon
Гарбуз великоплідний	<i>Cucurbita maxima</i> Duchesne	Pumpkin
Морква	<i>Daucus carota</i> (L.) ss. <i>Sativus</i> (Hoffm.) Hayek	Carrot
Крес-салат	<i>Lepidium sativum</i> (L.)	Common Cress
Редька посівна (редиска), Редька чорна, Редька китайська (Лобо), Дайкон	<i>Raphanus sativus</i> (L.)	Radish
Скорцонера іспанська (козелець іспанський)	<i>Scorzonera hispanica</i> (L.)	Scorzonera or Black Salsify
Шпинат городній	<i>Spinacia oleracea</i> (L.)	Spinach
Мласкавець колосковий (овочевий)	<i>Valerianella locusta</i> (L.) Laterrade	Corn Salad
Всі інші види овочевів		All other kinds of vegetables

Додаток 9

до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

Розміщення ділянок контрольної і стандартної проб

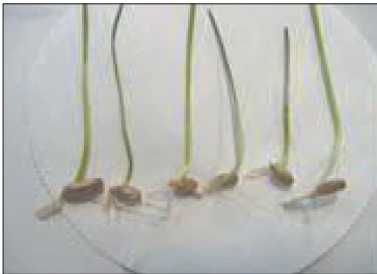
X	X	X	X		X	X
X	X	X	X		X	X
X	X	X	X		X	X
X	X	X	X		X	X
X	X	X	X		X	X
St	1	2	3	n	St	

st – ділянка стандартної проби ; 1... n – ділянки контрольних проб

Додаток 10

до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

**Діагностика наявності або відсутності антоціанової пігментації в колеоптилі
жита посівного (*Secale cereale* L.) (а) та забарвлення зернівки у фенолі (б)**

(а)

(б)

Додаток 11
до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

**Картка
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю**

Пункт дослідження _____

Ботанічний таксон _____
(українською) (латиницею)

Сорт _____ Заявка № _____

Дата сівби _____ Код проби _____

Ділянка № _____

№ ознак	Ознаки	Офіційний опис			Відповідність контрольної проби		
		ступені прояву ознак	коди прояву, бал	дата обліку	стандартній пробі (+, -)	невідповідність	
						коди прояву, бал	кількість нетипових рослин, шт.

Коментарі:

_____
_____

(посада відповідального виконавця)

(підпис)

прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)

(керівник пункту дослідження)

(підпис)

прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)

МП

Додаток 12
до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

КАРТКА
лабораторного сортового контролю біохімічними
і молекулярними методами

Дата проведення досліджень: _____

Метод дослідження: _____

Нормативний документ на метод дослідження: _____

Ботанічний таксон: _____

Назва сорту: _____

Суб'єкт насінництва: _____

Номер проби (партії насіння) _____

№ з/п	Назва маркера	Кількість нетипових спектрів/алелів	Кількість спектрів/алелів, які відповідають стандартній пробі

Коментарі: _____

_____

_____

_____

_____

(посада відповідального виконавця)

_____

(підпис)

_____

прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)

Додаток 13
до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

Кількість нетипових рослин для вибірки

PS = 10%		95-109	8	773-791	47
AP ≥90%					
1-1	0	110-125	9	792-809	48
2-5	1	126-141	10	810-827	49
6-11	2	142-158	11	828-845	50
12-18	3	159-174	12	846-864	51
19-25	4	175-191	13	865-882	52
26-32	5	192-207	14	883-900	53
33-40	6	208-224	15	901-918	54
41-47	7	225-241	16	919-937	55
48-55	8	242-258	17	938-955	56
56-63	9	259-275	18	956-973	57
64-71	10	276-292	19	974-992	58
72-79	11	293-310	20	993-1010	59
80-88	12	311-327	21	PS = 3%	
89-96	13	328-344	22	AP ≥90%	
97-104	14	345-362	23	1-5	0
105-113	15	363-379	24	6-26	1
114-121	16	380-397	25	27-55	2
122-130	17	398-414	26	56-87	3
131-138	18	415-432	27	88-122	4
139-147	19	433-449	28	123-158	5
148-156	20	450-467	29	159-195	6
157-164	21	468-485	30	196-233	7
165-173	22	486-503	31	234-272	8
174-182	23	504-520	32	273-312	9
183-191	24	521-538	33	313-352	10
192-199	25	539-556	34	353-393	11
200-200	26	557-574	35	394-433	12
PS = 5%		575-592	36	434-475	13
AP ≥90%		593-610	37	476-516	14
1-2	0	611-628	38	517-558	15
3-10	1	629-646	39	559-600	16
11-22	2	647-664	40	601-643	17
23-35	3	665-682	41	644-685	18
36-49	4	683-700	42	686-728	19
50-63	5	701-718	43	729-771	20
64-78	6	719-736	44	772-814	21
79-94	7	737-754	45	815-857	22
		755-772	46	858-901	23

902-944	24
945-988	25
989-1032	26
1033-1076	27
1077-1120	28
1121-1164	29
1165-1208	30
1209-1252	31
1253-1297	32
1298-1341	33
1342-1386	34
1387-1431	35
1432-1475	36
1476-1520	37
1521-1565	38
1566-1610	39
1611-1655	40
1656-1700	41
1701-1745	42
1746-1790	43
1791-1835	44
1836-1881	45
1882-1926	46
1927-1971	47
1972-2000	48
PS = 2%	
AP ≥90%	
1-5	0
6-26	1
27-55	2
56-87	3
88-122	4
123-158	5
159-195	6
196-233	7
234-272	8
273-312	9
313-352	10
353-393	11
394-433	12
434-475	13
476-516	14
517-558	15

559-600	16
601-643	17
644-685	18
686-728	19
729-771	20
772-814	21
815-857	22
858-901	23
902-944	24
945-988	25
989-1032	26
1033-1076	27
1077-1120	28
1121-1164	29
1165-1208	30
1209-1252	31
1253-1297	32
1298-1341	33
1342-1386	34
1387-1431	35
1432-1475	36
1476-1520	37
1521-1565	38
1566-1610	39
1611-1655	40
1656-1700	41
1701-1745	42
1746-1790	43
1791-1835	44
1836-1881	45
1882-1926	46
1927-1971	47
1972-2000	48
PS = 1%	
AP ≥90%	
1-10	0
11-53	1
54-110	2
111-175	3
176-244	4
245-316	5
317-390	6
391-466	7

467-544	8
545-623	9
624-703	10
704-784	11
785-866	12
867-948	13
949-1031	14
1032-1115	15
1116-1199	16
1200-1284	17
1285-1369	18
1370-1454	19
1455-1540	20
1541-1626	21
1627-1713	22
1714-1799	23
1800-1887	24
1888-1974	25
1975-2061	26
2062-2149	27
2150-2237	28
2238-2325	29
2326-2414	30
2415-2502	31
2503-2591	32
2592-2680	33
2681-2769	34
2770-2858	35
2859-2948	36
2949-3000	37
PS = 0.5%	
AP ≥90%	
1-21	0
22-106	1
107-220	2
221-349	3
350-487	4
488-631	5
632-780	6
781-932	7
933-1087	8
1088-1245	9
1246-1405	10

Продовження Додатку 13

1406-1567	11
1568-1730	12
1731-1895	13
1896-2061	14
2062-2228	15
2229-2397	16
2398-2566	17
2567-2736	18
2737-2907	19
2908-3000	20
ΦPS = 0.1%	
AP ≥90%	
1-105	0
106-532	1
533-1102	2
1103-1745	3
1746-2433	4
2434-3000	5
PS = 10%	
AP ≥95%	
1-3	1
4-8	2
9-14	3
15-20	4
21-27	5
28-34	6
35-41	7
42-48	8
49-56	9
57-63	10
64-71	11
72-79	12
80-86	13
87-94	14
95-102	13
103-110	16
111-119	17
120-127	18
128-135	19
136-143	20
144-152	21
153-160	22
161-168	23

169-177	24
178-185	25
186-194	26
195-200	27
PS = 5%	
AP ≥95%	
1-1	0
2-7	1
8-16	2
17-28	3
29-40	4
41-53	5
54-67	f
68-81	7
82-95	8
96-110	9
111-125	10
126-140	11
141-155	12
156-171	13
172-187	14
188-203	15
204-219	16
220-235	17
236-251	18
252-268	19
269-284	20
285-300	21
301-317	22
318-334	23
335-351	24
352-367	25
368-384	26
385-401	27
402-418	28
419-435	29
436-452	30
453-469	31
470-487	32
488-504	33
505-521	34
522-538	35
539-556	36

557-573	37
574-590	38
591-608	39
609-625	40
626-643	41
644-660	42
661-678	43
679-696	44
697-713	45
714-731	46
732-748	47
749-766	48
767-784	49
785-802	50
803-819	51
820-837	52
838-855	53
856-873	54
874-891	55
892-909	56
910-926	57
927-944	58
945-962	59
963-980	60
981-998	61
PS = 3%	
AP ≥95%	
1-1	0
2-12	1
13-27	2
28-46	3
47-66	4
67-88	5
89-110	6
111-134	7
135-158	8
159-182	9
183-207	10
208-232	11
233-258	12
259-284	13
285-310	14
311-337	15

338-363	16	1571-1600	59	915-956	26
364-390	17	1601-1630	60	957-998	27
391-417	18	1631-1660	61	999-1040	28
418-444	19	1661-1690	62	1041-1083	29
445-472	20	1691-1720	63	1084-1126	30
473-499	21	1721-1750	64	1127-1168	31
500-527	22	1751-1780	65	1169-1211	32
528-554	23	1781-1810	66	1212-1254	33
555-582	24	1811-1840	67	1255-1297	34
583-610	25	1841-1870	68	1298-1340	35
611-638	26	1871-1900	69	1341-1383	36
639-666	27	1901-1930	70	1384-1427	37
667-695	28	1931-1960	71	1428-1470	38
696-723	29	1961-1990	72	1471-1514	39
724-751	30	1991-2000	73	1515-1557	40
752-780	31	PS = 2%		1558-1601	41
781-809	32	AP ≥ 95%		1602-1645	42
810-837	33	1-2	0	1646-1689	43
838-866	34	3-18	1	1690-1732	44
867-895	35	19-41	2	1733-1776	45
896-924	36	42-69	3	1777-1820	46
925-952	37	70-99	4	1821-1864	47
953-981	38	100-131	5	1865-1909	48
982-1010	39	132-165	6	1910-1953	49
1011-1040	40	166-200	7	1954-1997	50
1041-1069	41	201-236	8	1998-2000	51
1070-1098	42	237-273	9	PS = 1%	
1099-1127	43	274-310	10	AP ≥ 95%	
1128-1156	44	311-348	11	1-5	0
1157-1186	45	349-386	12	6-35	1
1187-1215	46	387-425	13	36-82	2
1216-1244	47	426-464	14	83-137	3
1245-1274	48	465-504	15	138-198	4
1275-1303	49	505-544	16	199-262	5
1304-1333	50	545-584	17	263-329	6
1334-1362	51	585-624	18	330-399	7
1363-1392	52	625-665	19	400-471	8
1393-1422	53	666-706	20	472-544	9
1423-1451	54	707-747	21	545-618	10
1452-1481	55	748-789	22	619-694	11
1482-1511	56	790-830	23	695-771	12
1512-1541	57	831-872	24	772-848	13
1542-1570	58	873-914	25	849-927	14

Продовження Додатку 13

928-1006	15
1007-1085	16
1086-1166	17
1167-1246	18
1247-1328	19
1329-1410	20
1411-1492	21
1493-1575	22
1576-1658	23
1659-1741	24
1742-1825	25
1826-1909	26
1910-1993	27
1994-2078	28
2079-2163	29
2164-2248	30
2249-2333	31
2334-2419	32
2420-2505	33
2506-2591	34
2592-2677	35
2678-2763	36
2764-2850	37
2851-2937	38
2938-3000	39
PS = 0.5%	
AP ≥ 95%	
1-10	0
11-71	1
72-164	2
165-274	3
275-395	4
396-523	5
524-658	6
659-797	7
798-940	8
941-1086	9
1087-1235	10
1236-1386	11
1387-1540	12
1541-1695	13
1696-1851	14
1852-2009	15

2010-2169	16
2170-2329	17
2330-2491	18
2492-2653	19
2654-2817	20
2818-2981	21
2982-3000	22
PS = 0.1%	
AP ≥ 95%	
1-51	0
52-355	1
356-818	2
819-1367	3
1368-1971	4
1972-2614	5
2615-3000	6
PS = 10%	
AP ≥ 99%	
1-2	1
3-5	2
6-9	3
10-14	4
15-19	5
20-25	6
26-31	7
32-37	8
38-43	9
44-50	10
51-57	11
58-64	12
65-71	13
72-78	14
79-85	15
86-92	16
93-99	17
100-107	18
108-114	19
115-122	20
123-130	21
131-137	22
138-145	23
146-153	24
154-161	25

162-168	26
169-176	27
177-184	28
185-192	29
193-200	30
PS = 5%	
AP ≥ 99%	
1-3	1
4-9	2
10-17	3
18-26	4
27-37	5
38-48	6
49-60	7
61-72	8
73-85	9
86-98	10
99-111	11
112-124	12
125-138	13
139-152	14
153-167	15
168-181	16
182-196	17
197-210	18
211-225	19
226-240	20
241-255	21
256-270	22
271-286	23
287-301	24
302-317	25
318-332	26
333-348	27
349-364	28
365-380	29
381-395	30
396-411	31
412-427	32
428-444	33
445-460	34
461-476	35
477-492	36

493-508	37	1223-1240	80	120-140	9
509-525	38	1241-1257	81	141-161	10
526-541	39	1258-1275	82	162-183	11
542-558	40	1276-1292	83	184-206	12
559-574	41	1293-1310	84	207-229	13
575-591	42	1311-1327	85	230-252	14
592-607	43	1328-1345	86	253-276	15
608-624	44	1346-1362	87	277-300	16
625-640	45	1363-1380	88	301-324	17
641-657	46	1381-1398	89	325-348	18
658-574	47	1399-1415	90	349-373	19
675-590	48	1416-1433	91	374-398	20
691-707	49	1434-1451	92	399-426	21
708-724	50	1452-1468	93	424-448	22
725-741	51	1469-1486	94	449-474	23
742-758	52	1487-1504	95	475-499	24
759-775	53	1505-1521	96	500-525	25
776-792	54	1522-1539	97	526-551	27
793-809	55	1540-1557	98	552-577	27
810-826	56	1558-1574	99	578-603	28
827-843	57	1575-1592	100	604-629	29
844-860	58	1593-1610	101	630-656	30
861-877	59	1611-1628	102	657-682	31
878-894	60	1629-1645	103	683-709	32
895-911	61	1646-1663	104	710-736	33
912-928	62	1664-1681	105	737-763	34
929-945	63	1682-1699	106	764-789	35
946-962	64	1700-1717	107	790-816	36
963-979	65	1718-1734	108	817-844	37
980-997	66	1735-1752	109	845-871	38
998-1014	67	1753-1770	110	872-898	39
1015-1031	68	1771-1788	111	899-925	40
1032-1048	69	1789-1806	112	926-935	41
1049-1066	70	PS = 3%		954-980	42
1067-1083	71	AP ≥99%		981-1008	43
1084-1100	72	1-5	1	1009-1035	44
1101-1118	73	6-15	2	1036-1063	45
1119-1135	74	16-28	3	1064-1091	46
1136-1153	75	29-44	4	1092-1119	47
1154-1170	76	45-61	5	1120-1146	48
1171-1187	77	62-79	6	1147-1174	49
1188-1205	78	80-98	7	1175-1202	50
1206-1222	79	99-119	8	1203-1230	51

Продовження Додатку 13

1231-1258	52
1259-1286	53
1287-1315	54
1316-1343	55
1344-1371	56
1372-1399	57
1400-1428	58
1429-1456	59
1457-1484	60
1485-1513	61
PS = 2%	
AP ≥99%	
1-7	1
8-22	2
23-42	3
43-65	4
66-90	5
91-118	6
119-147	7
148-177	8
178-208	9
209-241	10
242-274	11
275-307	12
308-342	13
343-377	14
378-412	15
413-448	16
449-484	17
485-521	18
522-558	19
559-595	20
596-632	21
633-670	22
671-708	23
709-747	24
748-785	25
786-824	26
825-863	27
864-902	28
903-942	29
943-981	30
982-1021	31

1022-1061	32
1062-1101	33
1102-1141	34
1142-1182	35
1183-1222	36
1223-1263	37
1264-1303	38
1304-1344	39
1345-1385	40
1386-1426	41
1427-1467	42
1468-1509	43
1510-1550	44
1551-1591	45
1592-1633	46
1634-1675	47
1676-1716	48
1717-1758	49
1759-1800	50
1801-1842	51
1843-1884	52
1885-1926	53
1927-1968	54
1969-2000	55
PS = 1%	
AP ≥99%	
1-1	0
2-15	1
16-44	2
45-83	3
84-129	4
130-180	5
181-234	6
235-292	7
293-353	8
354-415	9
416-479	10
480-545	11
546-612	12
613-681	13
682-750	14
751-821	15
822-893	16

894-965	17
966-1038	18
1039-1112	19
1113-1186	20
1187-1261	21
1262-1337	22
1338-1413	23
1414-1489	24
1490-1566	25
1567-1644	26
1645-1722	27
1723-1800	28
1801-1879	29
1880-1958	30
1959-2037	31
2038-2117	32
2118-2197	33
2198-2277	34
2278-2358	35
2359-2439	36
2440-2520	37
2521-2601	38
2602-2683	39
2684-2764	40
2765-2846	41
2847-2929	42
2930-3000	43
PS – 0,5%	
AP ≥99%	
1-2	0
3-30	1
31-87	2
88-165	3
166-257	4
258-358	5
359-467	6
468-583	7
584-703	8
704-828	9
829-956	10
957-1088	11
1089-1222	12
1223-1359	13

Продовження Додатку 13

1360-1498	14
1499-1639	15
1640-1782	16
1783-1926	17
1927-2072	18
2073-2220	19
2221-2369	20
2370-2519	21

2520-2670	22
2671-2822	23
2823-2975	24
2976-3000	25
PS = 0.1%	
AP ≥ 99%	
1-10	0
11-148	1

149-436	2
437-824	3
825-1280	4
1281-1786	5
1787-2332	6
2333-2908	7
2909-3000	8

Додаток 14
до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

Допустимі значення нетипових рослин для різних розмірів проб і стандартів сортової чистоти ($\alpha < 0,05$)

Розмір вибірки (рослин), шт.	Гранично допустимі значення (рослин), шт.				
	Для стандарту сортової чистоти, %				
	99,9	99,7	99,5	99,0	98,0
200	-	-	4	6	9
300	-	-	5	7	11
400	-	4	6	9	14
1000	4	7	10	16	29
1400	5	9	13	21	38
2000	6	11	16	29	52
4000	9	19	28	52	96

Примітка: Символ «-» означає, що розмір вибірки замалий для проведення достовірної оцінки контрольної проби.

Додаток 15

до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

Допустимі значення нетипових рослин для підрахунку кількості колосів для різних розмірів проб і стандартів сортової чистоти ($\alpha < 0,05$)

Розмір вибірки (колосів), шт.	Гранично допустимі значення (рослин), шт.				
	Для стандарту сортової чистоти, %				
	99,9	99,7	99,5	99,0	98,0
200	–	–	5	7	11
300	–	–	6	9	14
400	–	5	7	11	17
1000	5	9	12	20	34
1400	6	11	16	26	44
2000	7	14	20	34	59
4000	11	23	34	59	106
8000	17	39	59	106	197

Примітка: Символ «–» означає, що розмір вибірки замалий для проведення достовірної оцінки контрольної проби.

Додаток 16

до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

Допустимі значення кількості нетипових рослин на контрольній ділянці кормових видів трав для різних розмірів проб і стандартів сортової чистоти ($\alpha < 0,05$)

Площа вибірки (м ²)	Стандарт сортової чистоти					
	1/50м ²	1/30м ²	1/20м ²	1/10м ²	4/10м ²	6/10м ²
5	2	2	2	3	6	7
10	2	2	3	4	9	11
15	2	3	3	5	11	15
20	3	3	4	6	14	19
25	3	4	4	6	16	23
30	3	4	5	7	19	26
35	3	4	5	8	21	30
40	3	4	6	9	24	33
45	4	5	6	9	26	37
50	4	5	6	10	29	40

Додаток 17

до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

Застосування фактичного стандарту сортової чистоти 97,0%, простий гібрид

Розмір вибірки (кількість рослин), шт.	Прийнятні	Неприйнятні
100	3	4
67-99	2	3
33-66	1	2
<33	0	1

Додаток 18

до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

**Застосування фактичного стандарту сортової чистоти 95,0%,
трилінійний гібрид, простий модифікований гібрид та інші типи гібридів**

Розмір вибірки (кількість рослин), шт.	Прийнятні	Неприйнятні
100	5	6
80-99	4	5
60-79	3	4
40-59	2	3
20-39	1	2
<20	0	1

Додаток 19

до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

Застосування фактичних стандартів сортової чистоти 99,9 %, 99,5 % та 99,0 %

Розмір вибірки / кількість рослин, шт.	Сортова чистота / застосування фактичного стандарту					
	БН гібридів		БН перехреснозапильних видів		СН перехреснозапильних видів	
	99,9 %		99,5 %		99,0 %	
	+	-	+	-*	+	-
<1000	0	1	-	-	-	-
200	0	1	1	2	2	3
100	0	1	0	1	1	2
75	0	1	0	1	0	1
50	0	1	0	1	0	1

-* – не оцінюється такий розмір вибірки.

Додаток 20

до Методики проведення
ділянкового (грунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

**Допустимі значення нетипових рослин для різних розмірів вибірки стандартів
сортової чистоти 99,9%, 99,5% та 99,0% ($\alpha < 0,05$)**

Розмір вибірки/ кількість рослин	Сортова чистота		
	БН гібридів	БН перехреснозапильних видів	СН перехреснозапильних видів
	99,9 %	99,5 %	99,0 %
100	-	3	4
200	-	4	6
300	-	5	7
400	-	6	8
500	3	7	10
600	3	7	11
700	3	8	13
800	3	9	14
900	4	9	15
1000	4	10	16
1100	4	11	18
1200	4	11	19
1300	4	12	20
1400	5	13	21
1500	5	13	23
1600	5	14	24
1700	5	15	25
1800	5	15	26
1900	5	16	27
2000	6	16	29

Додаток 21

до Методики проведення
ділянкового (грунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

**Допустимі значення нетипових рослин для різних розмірів вибірки стандартів
сортової чистоти 97,0%, простий гібрид ($\alpha < 0,05$)**

Розмір вибірки/кількість рослин	Сортова чистота 97,0%
47-66	5
67-88	6
89-110	7
111-134	8
135-158	9
159-182	10
183-207	11
208-232	12
233-258	13

Додаток 22

до Методики проведення
ділянкового (ґрунтового) сортового контролю
та лабораторного сортового контролю

**Допустимі значення нетипових рослин для різних розмірів вибірки стандартної
сортової чистоти 95,0%, трилінійний гібрид, простий модифікований гібрид
та інші типи гібридів ($\alpha < 0,05$)**

Розмір вибірки/ кількість рослин	Сортова чистота 95,0%
41-53	6
54-67	7
68-81	8
82-95	9
96-110	10
111-125	11

МЕТОДИКА
ПРОВЕДЕННЯ ДІЛЯНКОВОГО (ГРУНТОВОГО) СОРТОВОГО КОНТРОЛЮ
ТА ЛАБОРАТОРНОГО СОРТОВОГО КОНТРОЛЮ
(третє видання)

Затверджено:

наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України
від 14 лютого 2022 року № 85

Методику проведення ділянкового (ґрунтового) сортового контролю та лабораторного сортового контролю підготували: д. с.-г. н., с. н. с. Лещук Н. В.; к. с.-г. н. Ткачик С. О.; к. с.-г. н., с. н. с. Гринів С. М.; к. с.-г. н. Костенко Н. П.; Грюнвальд Н. В.,
Український інститут експертизи сортів рослин.

Рецензенти: Черчель В. Ю. – доктор с.-г. наук, член-кореспондент НААН України
директор ДУ Інституту зернових культур НААН України;

Файт В. І. – доктор біологічних наук, член-кореспондент НААН України, заступник директора з наукової роботи Селекційно-генетичного інституту Національного центру насіннезнавства та сортовивчення;

Вишневський В. В. – кандидат с.-г. наук, завідувач відділом насінництва Селекційно-генетичного інституту Національного центру насіннезнавства та сортовивчення.

Комп'ютерна верстка Бойко А.І.

Формат 64x90/16. Папір офсетний.

Друк цифровий. Гарнітура SchoolBook. Умов. друк арк.   Обл. вид. арк.

Наклад 30 прим. Зам. №...

Віддруковано з оригіналів замовника.

ТОВ «ТВОРИ»

21027 м. Вінниця, вул Келецька, 51а, прим. 143

Тел.: (0432) 603-000, 69-67-69

e-mail: info@tvoru.com.ua

http:// www.tvoru.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК №6188 від 18.05.2018 р.